

Każdy, kto przeczytał artykuł Andrzeja Pelca „O lemacie Kuratowskiego-Zorna od innej strony” musi zadać sobie pytanie w rodzaju „dobra, dobra, a jak to jest naprawdę z lematem K.-Z., pewnikiem wyboru itd.?” *Czy naprawdę to te elementy maksymalne z lematu istnieją, czy ich istnienie jest tylko powszechnie uznawane (subtelna, ale zasadnicza różnica)?*

Autor (Andrzej Pelc) pisał o tym np. w *Delcie 4/1981* i z pewnością nie chciał się powtarzać. Przypomnijmy tu jego porównanie, że rozważania matematyczne „jak to jest naprawdę” przypominają próby dowiedzenia się, ile włosów na głowie miał Kmicic (łatwo tylko zgadnąć, że nie zero, bo pewnie takiego Oleńka by nie chciała; zresztą w tekście jest kilka razy mowa o jego „bujnej czuprynie”). Podobne pytanie w stosunku do jakiegokolwiek postaci historycznej np. Bogusława Radziwiłła też jest nierozstrzygalne, ale w troszkę innym sensie, prawda?

Właśnie o tym kilka słów. Mam w swojej bibliotece wydanie „Pana Tadeusza” w opracowaniu Stanisława Pigonia (Ossolineum, 1980). W tym pięknym wydaniu przypisy zajmują więcej miejsca niż tekst, a poświęcone są właśnie jego starannej analizie. Oto kilka rozważanych problemów:

Zadania

Redaguje mgr Krzysztof S. NOWIŃSKI

M 307. Wykazać, że dla dowolnego naturalnego n jest $(\sqrt{2} - 1)^n = \sqrt{m+1} - \sqrt{m}$, gdzie m jest pewną liczbą naturalną.

Rozwiązanie na str. 11

M 308. Wykazać, że każdą liczbę całkowitą można przedstawić jako sumę pięciu sześcianów liczb całkowitych.

Rozwiązanie na str. 2

M 309. Wykazać, że trójkąt, w którym najdłuższy bok ma długość 1 można pokryć dwoma kołami o średnicy 1.

Rozwiązanie na str. 6

Redaguje mgr Tomasz TRATKIEWICZ

F 121. Świątecznymi dekoracjami ulic bywają girlandy kolorowych żarówek o mlecznych osłonach. Obserwując świecenie girlandy zestawionej z identycznych żarówek nie dostrzega się różnicy w ich jasnościach pomimo zdecydowanie różnych odległości poszczególnych źródeł światła od oka. Dopiero obecność gęstej mgły ujawnia słabnięcie jasności dalej położonych żarówek. Jak pogodzić te fakty z prawami fotometrii?

Rozwiązanie na str. 2

F 122. Obserwowana jasność gwiazd o identycznej budowie i wymiarach maleje wraz ze wzrostem odległości od Ziemi. Jak się okazuje decydującym czynnikiem nie jest absorpcja światła przez materię międzygwiazdową (oczywiście poza przypadkiem kiedy gwiazda przesłonięta jest przez gęstą mgławicę). Czy nie stoi to w sprzeczności z wynikami poprzedniego zadania?

Rozwiązanie na str. 3

1) *Kto przywiózł Tadeusza do domu? „Właśnie dwukonną bryką wjechał młody panek ...”*. Z dalszego tekstu niby łatwo wynika, że przyjechał sam, ale skąd by miał bryczkę?

2) *Kiedy to było, dokładna data?* Długa analiza prowadzi do wniosku, że w sierpniu 1811 roku, ale inne fakty wskazują na czerwiec lub lipiec i w rezultacie nie wiadomo; za to wyraźnie da się ustalić dzień tygodnia — piątek.

3) *W którym roku urodził się Hrabia?* Zadanie jest trudne, ale rozwiązanie osiągalne: 1785.

4) *Jak spokrewniona z Soplicami i Horeszkami jest Telimena i czy przedtem miała męża?* Finezyjne rozumowanie prowadzi do wniosku, że zapewne miała, a był nim czynownik petersburski średniego szczebla.

5) *Czy Tadeusz zginął w wyprawie Napoleona na Moskwę?* Z pięciu wierszy (ks. IX, w. 529—534) wynika, że w trakcie pisania poematu (lata 1832—4) gospodarstwo w Soplicowie prowadził ponad 70-letni Sędzia; dlaczego nie Tadeusz? Czy nie żył? Czy był emigrantem?

Pytań takich jest wiele i bardzo staranna analiza poematu prowadzi do wniosku, że Wieszczy nie dopracował szczegółów. Prawdopodobnie nie przyszło mu to nawet do głowy. Gdyby bowiem przewidywał, jak będą analizowane jego teksty, na pewno zamatałby je dostatecznie dobrze tak, aby historycy literatury mieli jeszcze większe pole do popisu. (M. Sz.)